

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex
maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis
opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè
explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Symbolo Apostolorum. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

ergo iussit, ante nouo cum oratione Dominica dicitur, & dici debet initio Horarum omnium, excepto Completorio, ex Natar. c. 19. num. 129. prout in Breuiario nunc legitur, neque vno verbo deuspro. Ante ann. 1550. non dicebatur in officio.

3. Qui volunt Orationem dici Dominicam ante Laudes à Nocturnis separatas, volunt etiam cum ea Salutationem Angelicam, qua de re sup pag 4. in 4.

4. Fortè inde data est comas Orationi Dominicæ in officio, quia ex Durando lib. 5. cap. 2. dicebatur, *Aue Maria*, in principio, & in fine Horarum Beate Virginis; quæ Horæ, vt dicemus, quotidie recitabantur cum officio diuino, & quia nunc omittuntur, præsertim extra Chororum, factem retenta est Saluatio Angelica ob cultum Beate Virginis, cuius ope singulis horis indigemus.

5. In fine Horarum non dicitur, nisi in fine Completorii, vt finis officii contorderet cum principio eiusdem officij. De eiusdem excellentia lege Natar. de orat. cap. 19. Concl. 12. expositionem veter acerrantissimam edidit inter alios Rutilius Benzonijs. anno 1612.

De Symbolo Apostolorum. Cap. II.

Symbolum, ait Ruffinus in expositione Symboli, est Græcè, indicium, & collatio. hoc est, quod in vnum confertur. Dicitur, *Apostolorum*, quia singuli Apostoli in vnum contulere, quod quisque, dictante Deo, sensit ante ipsorum diuisionem. lege Augustin. *serm. 115. de tempore, stillius est.* Petrus dixit. *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Ioannes dixit: *Creatorem Celi, & Terræ.* Iacobus dixit: *Credo, & in Iesum Christum Filium eius vnicum Dominum nostrum.* Andreas dixit: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto natus ex Maria Virgine.* Philippus ait: *Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus.* Thomas ait: *Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis.* Bartholomæus dixit: *Ascendit ad Cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.* Matthæus di-

xit: *Inde venturus est iudicare vivos, & mortuos Iacobus Alphæi dixit: Credo & in Spiritum Sanctum, sanctam Ecclesiam Catholicam.* Simon Zelotes *Sanc-torum communionem, remissionem peccatorum.* Iudas Iacobi: *Carnis resurrectionem.* Matthias compleuit: *Vitam æternam. Amen.* Hec Augustinus, ex quibus patet, editum fuisse Symbolum ante necem Iacobi maioris, quæ contingit Anno Domini 44. Dixi supra *dictante Deo*, teste Terrulliano *de prescript. adu. heret. cap. 14.* quod ideo à Romana Ecclesia integrè custoditum fuit, adeo vt Romanum Symbolum fuerit à Vigilio Papa appellatum, lib. 4. *contra Euychen.* vbi ait, Romanum Symbolum antiquius esse Niceno, idest, Apostolicum, exponente Durando *de rit. lib. 2. cap. 24.* immo Ruffinus asserit, in diuersis Ecclesijs factas illi fuisse additiones: Romæ verò minime, eo quod nulla heresis Romæ haberit exordium. Plura de hoc Symbolo Dominicus Gratina *in Cathol. prescripti-
onibus lib. 4.*

2. Deceuerat Damasus, ad omnes Horas recitari hoc Symbolum, vt in *Supplem. Chron. in eius vita*, & idem habet Polid. Virgil. lib. 6. *de inuent. capit. 2.* Durandus quoque lib. 4. cap. 25. inuuit, suo tempore fuisse in vsu hunc ritum; sed vlt abrogatus est, exceptis Matutino, & Prima ante easdem Horas, & Completorio in fine. Ambros. *de Valen. Virginibus*, de Symbolo ait: *quotidie ante lucanis horis recensendum est.* August. lib. 1. *de Symbolo ad Cathec. c. 1.* *quotidie dicite, antequam dormiatis, & hom. 42. inier. 50.* *quotidie dicite, quando surgitis, quando vos collocatis ad somnum.* Ergo hora Matutina & post Completorium apertissime dicitur ante horam Primam, quæ diei est initium, æque aptè dicitur, Amal. libro 4. cap. 2. *Gem. lib. 2. cap. 59.* Hugo Vill. *in Spec. c. 3.* mentionem huius Symboli faciunt in Prima, Completorio, & ad Preces tantum.

3. Quare nouo inter quinque hodie recitatur in officio, si dicatur Preces in Prima, & Completorio. Initio quidem Ma-

tutini, & Primæ ad professionem fidei, quæ est virtutum omnium fundamentum; & dicitur secreto, quia in primitiua Ecclesia sub silentio plerique fideles erant, metu persecutionum, Duran. lib. 4. capit. 25. in fine quoque Completorii secreto dicitur, quia in fine mundi plures in corde referuabunt fidem, non ore palam prædicabunt, Idem *ibidem*. In medio ad Preces Primæ, & Completorii; quia in primitiua Ecclesia, & in fine mundi in electis solidior fides, vnde & bis in his duabus Horis dici solet.

4 Sed cur in medio, ad Preces, partim clara voce, partim secreto dicitur? Quia corde creditur ad iustitiam; ore autem confessio fit ad salutem, Roman. 10. Dur. lib. 5. cap. 5. sed numquam totum clara voce, sicut in missa, quia, inquit S. Thom. 2. 2. quæst. 1. art. 9. ad 6. initio diei, in primitiua scilicet Ecclesia, prædicabatur fides potius occultè, & idem in fine diei, Antichristi tempore, fiet, nunc verò temporis, quod Hora Missæ repræsentat, manifestata fide, Symbolum Patrum, quo declaratur Symbolum Apostolorum, euulgatur libere, & absque metu cantatur. De Symbolo satis.

De Initio Horarum.

Cap. IV.

TRibus modis inchoantur Horæ. Matutinum per, *Domine labia mea, &c.* Completorium per, *Conuertere nos, &c.* Reliquæ Horæ per, *Deus in adiutorium*, De Matutini principio prædicto meminit Amal. l. 4. c. 9. & alij post eum. Signum Crucis ad os fieri, scribit Gemma *an lib. 2. c. 1.* De initio Completorii prædicto, Hugo *in Spec. cap. 3.* De initio reliquarum Horarum, quod diximus, Nauar. *de orat. cap. 3. n. 64.* & auctorem facit Damasum suasu Hieronymi. Gregorio tribuit Polid. Virgil. lib. 6. *de inuent. c. 2.* Amalar. autem in Matut. lib. 4. cap. 9. non meminit huius versus, *Deus in adiutorium*. Erat autem hic versus in ore Monachorum frequentissimus, Casiano teste lib. 12. *instit. cap. 23. coll. 10. c.*

10. Signum Crucis à fronte ad pectus ad ea verba fieri tradidit Belet. *de diu. Offic. cap. 24.*

2 Contingit enim, ait Turrecrem. *ad Reg. Sancti Benedicti*, tribus modis peccare, corde, ore, & opere. *Domine labia*, dicitur contra peccatum oris. *Conuertere, &c.* contra peccatum cordis. *Deus in adiutorium* contra peccatum operis, Et quia in peccato oris, & cordis est aliquid operis, ideo, ait Dur. lib. 5. cap. 2. in Matutino quoque, & Completorio additur Vers. *Deus in adiutorium, &c.*

3 Aptius autem principio totius officij, præponitur, *Domine labia, &c.* quia ore laudandus est Deus cum recitatione officij; & quia per diem vagamur à Deo ideo sub noctem dicimus aptius: *Conuertere nos Deus, &c.* Per diem autem sapius cum antiquis Monachis dicimus; *Deus in adiutorium, &c.*

4 Prosequimur, cum *Gloria Patris, & Filio, &c.* auctoritate Damasi; & ad omnes Horas dici scribunt Amal. lib. 4. c. 9. & Vualafrius c. 25. Damasus tamen non est auctor huius versus, qui ante Damasum à Nicæna Synodo fuit compositus; immò ab Apostolis fluxisse probat ex Basilio Baronius *ann. 3. 25.* Nicenumque addidit: *Sicut erat in principio, &c.* vt idem Baron. *ibid. ex Conclus. V. a. sensu can. 7.* Plura *infra c. 8.*

5 Completur initium Horarum per, *Alleluia*. Vox est Hebræa, quæ significat, Laudate Deum, ex August. *in Psal. 118.* cum plenitudine tamen gaudij, exultationis, auctore S. Thoma *post Glo. in cap. 19. Apocal.* Sanctus Germanus *in Theoria.* explicat hoc modo; *Al, venit; el, Deus; via, laudate; ve, ex eodem Pater; Filius; Spiritus Sanctus; quam expositionem Sancto Gregorio tribuit Duran. lib. 4. c. 20.* vbi alias tres affert, quæ mihi non satis placent. In aliam linguam transferri non debet propter sanctiorem auctoritatem, ait Ilid. lib. 1. *de diu. Offic. c. 13.*

6 A Sancto Hieronymo fuit hæc translata de Ierosolymitana Ecclesia ad Romanam, iussu Damasi, vt docet Sanct. Gregor. lib. 7. *Epist. 63.* qui & eandem vocem

Ro-